

David Fiala

Cesta mecenáše umění

text Václav Žmolík | foto archiv D. Fialy

Dům umění najdete v Horních Počernicích na okraji Prahy v areálu Chvalské tvrže. Někdejší velkostatek za minulého režimu chátral, dnes je kulturním a společenským centrem širokého dalekého okolí. I díky Davidu Fialovi, který uměním zaplnil celou barokní sýpku. Od přízemí až po půdu.

Lidé chodí za Fialou

„Revoluci jsem zažil na vojně, a když jsem se pak vrátil, poohlížel jsem se, co v nové demokracii budu dělat,“ vzpomíná restaurátor, „a protože jsem vystudoval umělecké truhlářství, říkal jsem si, že bych se měl snažit uplatnit se v oboru. Ale trochu jsem přece jen zběhl. Byla nová doba, rozjízďelo se svobodné podnikání a chybělo třeba vybavení obchodů, a tak jsem v roce 1991 začal dělat komerční truhlářinu. Regály do benzinek i kancelářský nábytek. Nakonec mě sice konkurence velkých firem po pár letech převálcovala, ale nějaký kapitál se mi povedlo dát dohromady.“ A David Fiala se rozhodl peníze vložit do toho, co ho nejvíc lákalo. Založil si restaurátorskou dílnu. „Nepředstavujte si ale bůh ví co,“ usmívá se, „začínal jsem skromně ve stodole na chalupě a dlouho jsem dělal sám.“ Když zakázek začalo přibývat, přibral jednoho kolegu, pak dalšího, až vznikly Fialovy ateliéry, tedy několik restaurátorských dílen na více místech. „Ale víte, co bylo důležité? Že lidé vždy chodili a stále chodí za Fialou. Chtějí chodit za konkrétním člověkem, ke kterému mají důvěru. Chodit za Fialou – to se zaběhlo už před lety a já se snažím být stále u všeho.“

Pod jednu střechu

„Postupně jsme se rozrůstali,“ vzpomíná dál David Fiala. „K restaurování nábytku jsme přibrali i restaurování obrazů, textilií a hudebních nástrojů. Renovujeme i různé technické předměty, třeba orchestriony. Někdy říkávám, že umíme opravit vše kromě skla a porcelánu.“ David Fiala také ledacos sbírá, zejména výtvarné umění, a měl ambici otevřít si galerii. A proto si jednoho dne řekl, že by bylo dobré dát vše pod jednu střechu. „Sem jsem se dostal vlastně náhodou,“ říká. „Pořádal jsem výstavu malíře Pavla Filina v nedalekém Chvalském zámku a zalíbila se mi tato historická sýpka. Zdála se mi ideální pro mé záměry, navíc v krásném, kultuře a umění zasvěceném prostředí. Nakonec jsem se dohodl s obcí.“

V Domě umění dnes může zájemce navštívit nejen galerii, expozici nábytku či restauraci v dobovém duchu, v níž se vrátí do časů Františka Josefa I., ale i restaurátorskou dílnu. „Inspiroval jsem se v harrachovské sklárně,“ říká David Fiala, „a rozhodl jsem se, že nechám lidi nahlédnout i pod ruce restaurátorů. Má to velký úspěch. Často návštěvníci stráví v dílně více času než v galerii. Jezdí k nám na exkurze

■ Dvoje restaurované empírové hodiny z mahagonu se zlatenou dřevorezbou pocházejí z doby kolem roku 1800.

■ Barokní sekretář vyrobený kolem roku 1750 z ořechové kořenice, zdobený gravírováním s rytinami, restaurovaný u Davida Fialy

■ Takto vypadal sekretář z kroměřížského zámku před restaurováním.

■ David Fiala se svými dětmi a slavnou DĚLNICKOU MADONOU SVÉHO PRADĚDEČKA

■ Matouš svému otci už vypomáhá v restaurátorské dílně.

školy i zahraniční zájezdy. „Jsme vlastně malá firma, spíše dílna. Jsme současně řemeslníky i umělci. Restaurátor musí mít pro svou práci cit, ale i zručnost. I když máme různé, po staletí osvědčené postupy, často se dostaneme do situace, kdy musíme improvizovat.“ Lidé prý mají mnohdy zkreslené představy o honorářiích za restaurování. „Často vyděláváme jen jako lepší zedníci,“ usmívá se David Fiala. „Tahle práce se musí dělat srdcem. Opravujeme vše. I když nějaká babička přinese rozklíženou židli. Ale každého restaurátora samozřejmě potěší, když může pracovat na něčem, co je výzvou, na něčem opravdu kvalitním a cenném.“

Příběh císařských židlí z Vídně

„Abyste získali zajímavé a prestižní zakázky,“ říká David Fiala, „musíte mít dobré jméno a dobré reference.“ A pak mi vypráví, že ze zakázek minulých let je nejpyšnější na restaurování souboru nábytku z vídeňských císařských paláců Hofburg a Schönbrunn. „Jednalo se o tři sta kusů rokokového nábytku z 18. století, který byl z větší části zlacený a kombinovaný s polychromií. Tento soubor se za války dostal z Vídně na zámek v Uherčicích na jihu Moravy, který byl po osvobození zestátněn, a to včetně nábytku. I když Rakousko stálo o jeho vydání, došlo k němu až v roce 2006. Nábytek už byl v žalostném stavu, některé kusy jsme vytažovali i z kotelny, kde byly zaházené uhlím. A o co delší byla jednání, o to rychlejší pak muselo být restaurování, jak už to bývá. Vyhráli jsme tenkrát výběrové řízení a museli vše zrenovovat do šesti měsíců. Spojili jsme se s několika dalšími firmami a povedlo se. To byl náš majstrštyk.“

Poděděná láska k umění

Dětství Davida Fialy bylo poznamenáno dobou, v níž se narodil a vyrůstal. „Můj otec, Evžen Fiala, emigroval měsíc po mém narození do Mnichova a já jsem se s ním nikdy nesetkal. Byl muzikant a mluvil i do Svobodné Evropy, takže naše rodina byla na indexu. Kvůli tomu jsem třeba na vojně byl u „pětipáků“. Musel jsem sloužit – jak se říkalo – beze zbraně.“

Láska k výtvarnému umění se v rodině Fialů dědila. „Od doby mého pradědečka, malíře Josefa Fialy,“ vysvětluje pravnuček známého umělce. „A podobné geny byly i z druhé strany. Tatínek mé maminky byl restaurátor knih a můj otčí, její druhý manžel, vyučoval řezbu na střední ‚umprunce‘ na Žižkově.“ Proto měl David Fiala k výtvarnu a historii vztah už jako kluk. Vyrůstal u řemesla a umění. Vzpomíná, že když mu bylo osmnáct, dostával od kamarádů jako dárky staré hmoždíře anebo historické mlýnky na kávu, které sbíral. Už tehdy ho bavilo vše opravovat. Logicky tedy šel do učení na uměleckého truhláře.

Sto dvacet obrazů

Jedinečné postavení má mezi tím, co David Fiala sbírá, právě kolekce obrazů jeho pradědečka, malíře Josefa Fialy. Dnes jich má na sto dvacet. „Z dětství si pamatuji, že když dědeček s babičkou potřebovali peníze, prodali obraz od pradědečka. Tak se postupně jeho díla rozprodávala. Ale nějaké obrazy přece jen zbyly, a když tatínek zemřel – to jsem byl ještě poměrně mladý –, dostal jsem jich několik od dědečka jako dědictví po tatínkovi. Těch obrazů nebylo mnoho, ale byly to ty důležité. Třeba portréty pradědečka a prababičky, které dnes visí tady nad mým pracovním stolem,“ ukazuje. „Pamatuji si je ještě v bytě u dědečka a babičky. Byly pro mě tehdy fascinující. Staly se dokonce jakousi součástí mé osobnosti. I proto jsem po některých obrazech, které se prodaly, začal pátrat. Rozhlásil jsem, že tohoto autora hledám. Měl jsem našťastí spoustu fotodokumentace a to moje pátrání usnadnilo. Jakmile se nějaký Fiala objevil na aukci, snažil jsem se ho koupit. Ve starožitnostech také. A jak se to rozkřiklo, začali mi ho lidé sami nabízet. Musím podotknout, že pradědeček byl pracovitý, a tak jeho produkce byla docela velká.“

Kdo byl Josef Fiala

„Josef Fiala studoval na Akademii výtvarných umění u Vojtěcha Hynaise. Ten ho vedl ke klasické malbě, nikoli k moderně, ke které mnozí jeho vrstevníci směřovali. A vliv jeho učitele je v tvorbě znát. Byl figuralistou a krajinářem. Tíhl k tradicím, rodina pro něho byla vším. Měl rád lidi,

■ Fialovi: Matouš, Eliška a David. Na obraze pradědeček Josef

■ Eliška s dílem svého prapradědečka

prosté zejména, i když se narodil do zámožné rodiny a nemusel celý život pracovat, respektive mohl se věnovat jen malbě a vydělávat svými obrazy. Ačkoli po celý život žil s rodinou v Praze, studoval tu a tvořil, přilnul k venkovskému prostředí. Maloval lidi při práci či děti při hrách. Zamířoval si zejména dvě venkovské oblasti u nás. Jednak Chodsko, kde ho oslovily krásné kroje a staré tradice, jednak Vysočinu, kde si koupil chatu Toscani v Milovech. Dodnes se tam jednomu kopci, kde často maloval, říká Fialovka. Také se tam traduje, že děti, které mu stály modelem, si vydělaly u něho v ateliéru tolik jako jejich rodiče, kteří pracovali u sedláka na poli," dodává David Fiala. A je náležitě hrdý i na to, že snad nejslavnější obraz jeho pradědečka **DĚLNICKÁ MADONNA** je ve sbírce norské královské rodiny. Mimochodem, slavný předek se věnoval i restaurování: v roce 1907 renovoval se skupinou svých kolegů nástropní malby v kopuli chrámu svatého Mikuláše na pražském Staroměstském náměstí.

Sběratel a mecenáš

„Nebýt současných výtvarníků, nebylo by do budoucna starých mistrů,“ usmívá se potutelně David Fiala, „což si někteří staromilci neuvědomují. A proto jsem si začal postupně hlídat některé výtvarníky, ve kterých tuším určitý potenciál. Přece jen se na to dívám i jako obchodník. Dokud není výtvarník známý, není oceněný, tak je levný. Jednou ale oceněn bude a pak bude drahý. Některým výtvarníkům jsem nabídl, že od nich koupím málem každý obraz – i když za levno –, a tak je budu podporovat.“ To je případ třeba už zmíněného Pavla Filina, kterého David Fiala zastupuje sedm let, propaguje ho a pořádá mu výstavy. „Koupil jsem od něj jeden obraz,“ říká, „pak druhý, třetí, desátý. Protože je škoda, aby někde musel pracovat, když by měl tvořit.“

Nábytek pro arcibiskupa

V době mé návštěvy byl restaurátorský ateliér v Domě umění plný nádherného intarzovaného nábytku z černého ebenového dřeva. „To je náš další majstrštyk,“ řekl mi David Fiala. „Jedná se o sekretáře ze 17. století, které jsou vrcholnou ukázkou práce benátských mistrů. Byl to dar benátského dóžete olomouckému biskupovi. Benátky byly tehdy obchodním centrem Evropy, měly bohaté styky s Orientem, a tak na tomto původem středoevropském nábytku objevíme celou řadu orientálních prvků. I stáří nábytku vyjadřuje jeho jedinečnost. Vyroben byl z masivního ebanu a je zdoben inkrustacemi, což je obdoba intarzie, ale ze slonoviny. Slonovina byla následně ještě gravírovaná a vyplňovaná černým šelakem. Celý nábytek byl nakonec zalešťovaný do šelakové politury. Je to úžasná práce.“ Soubor pochází z kroměřížského zámku, kde byl – a po restaurování u Fialy opět bude – umístěn

„Já si vážím odkazu svého pradědečka a doufám, že i moje děti si budou vážit historie naší rodiny, počínající právě Josefem Fialou.“

v zinním bytě olomouckého arcibiskupa. Proto jej na zámku nikdy nemohli vidět žádní turisté. Jedinečnou příležitost spatřit jej po restaurování dostanou zájemci v Domě umění v Horních Počernicích, kde bude vystaven od 1. března do 1. dubna.

Restaurování starožitností, jako jsou sekretáře z kroměřížského zámku, přináší i různé potíže. „Podívejte se třeba na tyto malé sloupky ze slonoviny,“ ukazuje mi David Fiala, „drží balustrádky na vrcholcích sekretářů. Několik desítek jich ale chybí a my je máme doplnit. Ze slonoviny je ovšem vyrobit nemůžeme, to odporuje zákonu. A tak jsme řešili, z čeho je uděláme, aby byl materiál na první pohled co nejpodobnější slonovině. Nakonec padla volba na dančí a jelení kosti. Navíc koukněte, jak byly i při své titěrnosti v 17. století ty sloupky dokonale vysoustruženy. My dnes na nejlepších strojích máme problém se této dokonalosti aspoň přiblížit.“

David Fiala s dalším obrazem svého pradědečka, jenž na něm zachytil své dva syny: starší je Davidův dědeček Evžen, mladší je Zdeněk, který byl také akademickým malířem.

Jaký je nynější trend?

V současné době je podle Davida Fialy ten správný čas investovat do výtvarného umění. „Nevím, jestli to bylo způsobeno krizí, ale skutečností je, že vznikla recese, co se týče umění a starožitností. Ceny padly hodně nízko, někdy až příliš. Pro nás to bylo nepříjemné. Snížily se totiž jen ceny starožitných předmětů a uměleckých děl, nikoli naší práce. Teď se trh se starožitnostmi začíná zvedat a ceny jsou stále nízko, takže mohou jít jen nahoru. Ale pozor, i starožitnosti jsou ovlivněné módou. Co se týče užitého umění, stálíci je barokní a starší nábytek. Ten cenu udrží, ať je krize, nebo není. Před pár lety byl velkou módou nábytek ve stylu biedermeier, který se prodával za poměrně vysoké ceny, teď ale padly někdy až na polovinu. A v módě je art deco a 30. léta, což je nábytek, který byl před pár lety bezcenný a vyhazoval se. Teď je hodně v kursu, ale svého vrcholu – podle mě – už dosáhl. Trendem začíná být ještě mladší nábytek, poválečný, ale jen výběrové kousky od dobrých designérů. Proto jsme také nedávno zrestaurovali kolekci tohoto nábytku a udělali v Domě umění jeho výstavu.“

Bude tradice pokračovat?

„Často zdůrazňuju, že bychom si měli vážit odkazu předků,“ říká na závěr David Fiala. „Já si vážím odkazu svého pradědečka a doufám, že i moje děti si budou vážit historie naší rodiny, počínající právě Josefem Fialou.“ A jeho slova se začínají naplňovat. Syn Matouš studuje malbu na škole Václava Hollara a už teď svému otci často vypomáhá v restaurátorské dílně. A dcera Eliška, i když je jí teprve deset, je prý tvořením také posedlá. Už v sedmi letech kreslila komiksy. Zdá se, že víc než stoletá tradice bude u Fialů pokračovat... ■